

Жабін Олександр Іванович,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5693-2155>,

науковий співробітник,

відділ бібліометрії і наукометрії,

Інститут інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: azhabin57@gmail.com

Кузнєцов Олександр Юрійович,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9902-1295>,

молодший науковий співробітник,

відділ бібліометрії і наукометрії,

Інститут інформаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: kuznetsov021@gmail.com

Пріоритети вітчизняної бібліотечної діяльності в епоху цифровізації суспільства

Розглянуто загальні трансформаційні технологічні зміни функціонування вітчизняної бібліотечної діяльності на сучасному етапі цифровізації нашого суспільства. Висвітлено низку головних та пріоритетних напрямів подальшого розвитку вітчизняної бібліотечної діяльності, серед яких слід виокремити впровадження інноваційної концепції смарт-бібліотеки, що перетворює традиційне бібліотечне середовище на інтерактивний знаннево-цифровий простір.

Ключові слова: бібліотечна діяльність, нейромережі, концепція смарт-бібліотеки, цифровізація суспільства.

Цифровізація суспільства є одним із ключових соціально-економічних трендів його сучасного розвитку, що торкається всіх сфер життєдіяльності людства. Один з наслідків такого технологічного впливу на наше буття це стрімко зростаючий обсяг утворення інформаційного контенту, який намагається охопити, систематизувати та акумулювати бібліотечна сфера у своєму вічному прагненні до максимально можливого поповнення фондів з подальшим забезпеченням вільного доступу до свого знаннєвого набуття.

Поступово та невідворотно глобальна діджиталізація сприяє тенденції перетворення бібліотечних установ з традиційних книгосховищ на сучасні інформаційні хаби – смарт-бібліотеки («розумні бібліотеки»), що є одним з пріоритетних напрямів розвитку сучасних книгозбірень, який базуються на процесах автоматизації та цифровізації традиційних бібліотечних технологій з використанням алгоритмів нейромереж.

Доцільно вважати, що інноваційна концепція смарт-бібліотеки є наступним етапом еволюції ранніх електронних бібліотек – інформаційно-комунікаційних систем, які акумулюють та надають вільний доступ за допомогою своїх онлайн-сервісів до впорядкованих фондів цифрових об'єктів всім бажаючим незалежно від їх фізичного розташування.

Цифровій інфраструктурі смарт-бібліотеки притаманна реалізація концепції «розумного простору», де технології максимально адаптуються під потреби відвідувача, який фізично знаходиться в ній або віддалено контактує. Всюди в такій інноваційній інформаційній структурі наявна присутність мультимовного персонального електронного бібліотечного консультанта, який пам'ятає, якщо вони були раніше, всі з вами взаємодії з інформаційних потреб та можливо ваші фізіологічні особливості адаптуючи ваш проаналізований загальний інформаційний «зліпок» з можливостями інфраструктури книгозбірні для оптимального надання ефективних персоналізованих послуг. Впровадження такого діджиталізованого розширеного самообслуговування повністю звільняє користувача від будь-яких черг та інших затримок в отриманні інформаційних послуг, а персонал від рутинної паперової роботи.

Наразі провідні книгозбірні, головним чином, мають розвинуті вебсервіси та фонди з гібридними колекціями, де представлено традиційні паперові видання, текстові електронні архіви, мультимедійні матеріали тощо.

Серед інших пріоритетів у вітчизняній бібліотечній діяльності слід відзначити вирішення проблематики повного оцифрування друкованої історико-культурної спадщини та подальшого вибору використання технологій довготривалого збереження даних. Сьогодні формування електронного відтиску вітчизняного паперового надбання стикається з такими головними проблемами, як фізичною крихкістю старовинних оригіналів (що значно може знижувати темпи оцифрування), відсутністю узаконених єдиних стандартів опису метаданих для різних галузей знань, гарантованого стабільного фінансування.

Наукові бібліотеки в цифровому суспільстві мають досить високий потенціал здатності адаптування до будь-яких впроваджень сучасних технологічних змін по поглибленню автоматизації бібліотечних процесів. Таке твердження базується на історичних фактах, які нагадують нам, що вони одні з перших дослідницьких структур, що пройшли еволюцію автоматизації своїх технологічних процесів від локальних механічних систем до глобальних інтегрованих цифрових мереж, поступово збираючи у стінах наукових книгозбірень відповідних кваліфікованих фахівців.

Окремо слід наголосити на вирішенні вітчизняними книгозбірнями проблематики вибору для подальшого використання технологій довготривалого збереження цифрових та аналогових копій, з застосуванням надійних та сучасних стандартів кібербезпеки, для гарантованого забезпечення доступу майбутнім поколінням. Все частіше бібліотечні установи стикаються з такими технічними явищами, як швидке застарівання технологій зберігання даних (втрата повноцінних робочих властивостей обладнання через деякий час, виробництво перестає випускати задіяне устаткування, зупиняє його сервісну підтримку), фізичну деградацію інформаційних носіїв тощо.

Успішне впровадження інноваційних технологій в бібліотечній діяльності багато в чому залежить від загального рівня цифрових навичок читачів. Слід за-

уважити, що сьогодні наше населення є одним з найбільш освічених у світі, завдяки надбанням спадщини національної системи виховання та навчання радянських часів, що перетворила у свій час Україну на потужний індустріальний регіон. Однак, не дивлячись на такий досить високий рівень освіченості вітчизняного населення, на тлі невинного розвитку інформаційних технологій, дуже важливо, щоб бібліотека невинно проводила просвітницьку діяльність, спрямовану на розвиток читацької культури, пов'язану з комп'ютерною грамотністю, наприклад проведення тренінгів та майстер-класів з цифрової грамотності особливо для представників старшого покоління та емігрантів.

Отже, слід зазначити, що сучасні технологічні тенденції розвитку провідних вітчизняних книгозбірень вельми сприяють підвищенню якості бібліотечно-інформаційного обслуговування по оптимальному забезпеченню інформаційних потреб користувачів та сприяють підвищенню ефективності виконання їх меморіальних функцій по збереженню вітчизняної культурної спадщини про наше минуле наступним поколінням, бо знання минулого допомагає будувати майбутнє.

Olexander Zhabin,

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5693-2155>,

Research Assistant,

Department of Bibliometrics and Scientometrics,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

e-mail: azhabin57@gmail.com

Oleksandr Kuznetsov,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9902-1295>,

Junior Research Associate,

Department of Bibliometrics and Scientometrics,

Institute of Information Technologies,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: kuznetsov021@gmail.com

Priorities of domestic library activity in the era of digitalization of society

The article examines the general transformational technological changes in the functioning of domestic library activities at the current stage of digitalization of our society. It highlights a number of main and priority areas for the further development of domestic library activities, among which the implementation of the innovative concept of a smart library, which transforms the traditional library environment into an interactive knowledge-digital space, should be highlighted.

Keywords: library activity, neural networks, smart library concept, digitalization of society.